

- Özellikle tıp ve teknoloji alanındaki gelişmeler sonucu yetenek seçimi ve yönlendirme çalışmalarında araştırmacılar genetik ve laboratuvar çalışmalarına yönelmiştir.

- Gagné (2000) bu dönemde yeteneğin geliştirilmesi ve öğrenme konusunda önemli bir kuramsal çalışmaya imza atmıştır. Yerli literatürde **“Ayrımsal Üstün Zekâ ve Yetenek Modeli”** olarak dilimize geçen çalışmasıyla bu alana terminolojik ve kavramsal açıklık getirmesi bakımından önemli katkı yapmıştır.

- Gagn  modelinde yetenek gelişim sürecinde etkili 3 faktöre vurgu yapmıştır.
  1. **Kişilerarası Katalizörler:** Bireyin fiziksel ve psikolojik  zellikleri.
  2. **Çevresel Katalizörler:** Bireyin yaşadığı bölgenin coğrafik ve sosyolojik yapısı, eğitim olanakları, ekonomik durumu, yakın çevresi, yaşamsal deneyimleri (kaza, hastalık, ölüm, ödül, raslantılar vb.).
  3. **şans:** Bireyin  ocukluk yıllarında kendisinin karar vermediği durumlar; doğduğu aile, yaşadığı şehir, gittiği okul, sınıf arkadaşları vb.

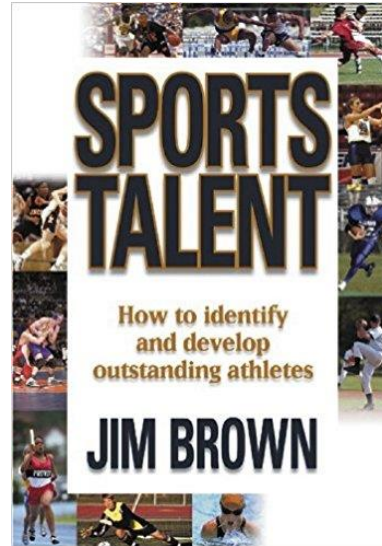
- Morris (2000), araştırmaları sonucunda **futbolda** yetişkinlik dönemindeki performansın tahmin edilebilmesi için uzun süreli gözlem ve ölçümler yapılması gerektiğini belirtmiştir.

- Hoaere (2000) alışmasında milli takımlar düzeyinde U16 yaş kategorisindeki basketbolcuları incelediği çalışmasında sporcuların antropometrik ve fizyolojik özelliklerini inceleyerek yetenek seçimi için normatif veriler belirlemiştir.

- Brown (2002) alışmasında spor bilimleri alanında yetenekli ocuk ve gençlerin belirlenmesi ve eğitilmesi konusunda st düzey kategorilerdeki antrenörlerin görüşlerini alarak **alt yapı antrenörleri ve squatlar için referans bir kaynak olacak sporda yetenek (Sports Talent) adlı bu alandaki ilk kitabı yazmıştır.**

- Vayens ve ark. (2006) bu dönemde yapılan spor dalına özel yetenek modellerinden biri olan genç futbolcular için **“Multidisipliner Seçim Modeli”** geliştirmiştir.
- Vayens ve ark. modelde **U13, U14, U15** ve **U16** olmak üzere dört yaş grubunda oynayan elit ve diğer kategorilerdeki futbolcuların antropometrik özelliklerini, gelişim düzeyini ve fiziksel performanslarını inceleyerek yaş gruplarına göre elit sporcularda bulunması gereken özellikleri ve yetenekleri belirtmiştir.

Yetenek Seçimi ve Yönlendirme Yaklaşımları

Toplumların çocuk ve gençlerin yetenek seçimi ve yönlendirme süreçlerine yaklaşımları yaşadıkları ülkenin

- Coğrafik,
- Ekonomik,
- Siyasi ve
- Kültürel

özelliklerine göre farklılıklar göstermektedir.

1. *Sistematik Siyasi Yaklaşımlar:*

- Uzun süreli ve çok disiplinli antrenmanlara ve eski şampiyonlardan oluşan uzman antrenörlerin gözlemlerine dayanan bu yaklaşım ilk olarak **Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)**'de ve daha sonra Çin gibi sosyalist rejimle yönetilen diğer ülkelerde uygulandı.

2. *Sistematik Sivil Yaklaşımlar:*

- Bu yaklaşımı benimseyen ülkelerde spor adamları, kulüpleri veya şirketleri tarafından çocuk ve gençlerin **fiziksel becerileri, psikolojik özellikleri ve teknik yeterlilikleri** gibi birçok farklı boyutta testler ve gözlemler yapılır.
- Elde edilen bilgiler ve bölgedeki **çevresel faktörler dikkate alınarak** yetenek değerlendirmeleri yapılır.

3. *Sistemik Olmayan Yaklaşımlar:*

- Diğer yaklaşımlara göre daha informal ve herhangi bir özel metodun kullanılmadığı bir yapıdadır.
- Bu yaklaşım nüfusun kalabalık ve spora katılımın fazla olduğu, toplumun ilgi duyduğu belirli branşlar (futbol, basketbol, kriket, rugby, Amerikan futbolu gibi) **dışındaki diğer branşların** fazla önemsenmediği ülkelerde benimsenmiştir.

Yetenek Seçimi ve Yönlendirme Yöntemleri

Yetenekli çocukların seçimi temelde

- **Doğal Seçim**
- **Bilimsel Seçim**

yöntemleri olmak üzere iki şekilde gerçekleşir.

- **1. Doğal Seçim:** Çocukların ve gençlerin kişisel tercihleri, ailelerinin istek ve beklentileri, yaşadıkları çevrenin sosyo-kültürel yapısı gibi öznel faktörlerin etkisiyle spora yönelmesine dayalı yöntemdir.
- Doğal seçim yönteminde spora katılım bireyin çevrenin etkisiyle her yaş döneminde gerçekleşebilir ve genel olarak üç döneme ayrılır.
  1. **Erken Katılım**
  2. **Geç Katılım**
  3. **Rekreasyonel Katılım**

Erken Katılım:

- Bu dönemde genel olarak **4-10 yaş** grubu çocukların ilgi ve istekleri, yetişkinlerin tercihleri doğrultusunda erken yaşlarda spora katılım gerçekleşir.
- Bu dönemde çocukların spora katılımı konusunda ebeveynler dinamik ve statik olmak üzere iki farklı yaklaşım göstermektedir.

- Bu yaklaşım **jimnastik, buz pateni ve yüzme** gibi erken yaşlarda katılım gerektiren branşlar için uygun olsa da birçok branşta tek düze antrenman ve aşırı yüklenme nedeniyle **psikolojik ve fiziksel yetersizliklere** neden olmaktadır.
- Çocuklarda ve ebeveynlerde gelişen **yetersizlik hissi** farklı bir spor dalına yönelmeye ya da spordan uzaklaşmaya neden olabilmektedir.

Geç Katılım:

- Doğal seçim yönteminde en sık görülen spora katılım türüdür.
- Genellikle daha önce okuldaki beden eğitimi dersleri dışında spor eğitimi almamış çocuklarda spora olan ilginin artmasıyla **11-13 yaşları** arasında görülen spora yönelimdir.

- Geç katılımda **temel spor eğitimini almadan bir st evreden** ilgi duyduğu spor dalına yönelen çocukta antrenmana uyum ve performans gelişimi **daha yavaş** gerçekleşmektedir.
- Bu nedenle antrenörlerinin ilgisini çekmekte zorlanan ve arzu ettiği performansı sergileyemeyen ocuk **farklı bir spor dalına veya resim, müzik gibi farklı alanlara yönelmektedir.**

- Bu dönemde seçili spor dalı için okulda ve oyun alanlarına kendiliğinden gelişen üstün yeteneklere ve **genetik olarak fiziksel yatkınlığa sahip** olan çocuklar ise kısa sürede antrenörlerin ilgisini çekmekte, eksiklikleri antrenörler tarafından uygulanan bireysel antrenman uygulamaları ile **telafi edilebilmektedir.**

Rekreasyonel Katılım:

Bu dönemde spora katılım

- Sağlığın korunması,
- Fiziksel uygunluğun gelişimi ve
- Sosyalleşme

amacıyla gerçekleşmektedir.

‘Spor bilimleri alanında uzun yıllardır yapılan çalışmaların sonuçları çocukların yeteneklerinin açığa çıkması ve geliştirilebilmesi için doğru zamanda spora katılımın gerçekleşmesi gerektiğini göstermektedir.’

- Bu doğrultuda araştırmacılar çocukların temel spor eğitimine **4 yaşından itibaren** başlanması önermektedir.

- Branşa özgü antrenmanlara başlama yaşları için ise ilgili **spor dalının özellikleri** dikkate referans tabloları hazırlanmıştır.

Tablo 3.1. *Spor dalına özel antrenmanlara başlama yaşları*

7 Yaş	8 Yaş	9 Yaş	10 Yaş	11 Yaş	12 Yaş	13 Yaş	14 Yaş	15 Yaş
Jimnastik	Tenis	Yüzme	Futbol	Atletizm	Eksrim	Boks	Kayak	Atçılık
Aerobik	Masa Tenisi		Basketbol	Bisiklet		Güreş	Kano	Pen-tatlon
Dalış	Squash		Voleybol	Okçuluk		Judo	Kürek	Halter
			Hentbol					
			Hokey					
			Badminton					
			Ragby					

Bilimsel Seçim:

- Çocukların ve gençlerin antropometrik, psikolojik ve fizyolojik özellikleri için bilimsel metotlar kullanılarak yapılan performans testlerinin sonuçları ve uzman görüşleri dikkate alınarak spora yönlendirilmesine dayalı yöntemdir.
- Bu yöntem ilk olarak II. Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle Doğu Avrupa ülkelerinde benimsenmiş ve olimpiyatlarda önemli başarılar kazanmalarını sağlamıştır. Bilimsel seçim yönteminde yetenek belirleme ve seçimi öznel ve deneysel değerlendirmelerle yapılmaktadır.

Öznel Değerlendirme:

- Bu değerlendirme yönteminde yetenek seçimi ve yönlendirme; okullardaki **beden eğitimi öğretmenlerinden başlayarak**, yerel kulüplerin antrenörleri ile devam eden ve en son ilgili spor dalında tecrübesi ve öngörüsü yüksek genellikle eski şampiyon sporculardan oluşan uzman antrenörlerin yaptığı sistematik gözlemlere dayanır.

Deneyisel Değerlendirme:

- Bu değerlendirme yönteminde yetenek seçimi ve yönlendirme; multidisipliner bir yaklaşımla alan uzmanı **bilim adamlarının ęalıřmaları sonucunda** belirlenmiş üstün yetenekli olmanın belirleyicisi olduğu düşünülen özellikler test edilerek elde edilen sonuğlara göre yapılır.

